

Sote-uudistus – tilannekuva

Verkostokohtaiset neuvottelupäivät syksy 2017

Tehy ry

Yhteiskuntasuhteet ja kehittäminen

HS 23.2.2017

Sote-palvelun valinnanvapaus ei koskekaan kaikkia – hankalimmat tapaukset hoitaa aina maakunta

SOSIAALI- JA TERVEYSPOLITIIKAN
EMERITUSPROFESSORI JUHANI LEHTO:
JOHTAAKO VALINNAVAPAAUS SOTE-
KAAOKSEEN?

HS 29.5.2017

**Oppositio: Sote-uudistus tuhoaa
Uudenmaan vanhus- ja sosiaalipalvelut –
"Tässä ollaan ottamassa hirveitä riskejä"**

IL 29.6.2017

**Sote taas uusiksi -
asiantuntijat tyrmäsivät
valinnanvapauden**

IS 21.12.2016

**Hallitus paljasti: näin sote toimii
"Valinnanvapaus toteutuu
asiakassetelillä"**

KiSi

30.3.2017 Professori Mats Brommelsin
mukaan valinnanvapaus edistää tasa-arvoa

Demokraatti 2.1.2017

**HUS:n toimitusjohtaja: "Soten
valinnanvapaus tuo useita
sudenkuoppia"**

HS: 27.1.2017

**Terveyspalvelut mullistuvat
Perusterveydenhuollon kilpailun
avaaminen yksityisille
terveysyrityksille on herättänyt
paljon hämmennystä ja
kysymyksiä.**

Yle 29.6.2017

**Perustuslakiasiantuntijat: Historian suurin
yksityistämishanke piilotettiin sote-valinnanvapauden
kaapuun**

Valtiosääntöoppineet eivät hallituksen sote-esityksestä sanojaan säästele: "Johtaisi 2019 keväällä palvelujen kriisiin", "Politiikan teko on muuttunut lobbareiden ja viestintätoimistojen temmellyskentäksi"

IL 6.9.2016

**Soten valinnanvapaus
saattaa aiheuttaa
eriarvoistumista**

29.05.2017 Yle Uutiset

"Tämänkaltaista ei ole vielä tehty" – sote-uudistus myllersi terveysalalle uraauurtavan kaupan

Kauppalehti 23.12.2016

Valinnanvapaus tuo tilaa uusille pienyrityksille

Suomenmaa 27.2.2017

**Professori Kekomäki vaatii koko valinnanvapauslain py-
säyttämistä.** Valmisteluun on otettava aikalisä. Kekomäestä meneillään olevat valinnanvapauskokeilut pitäisi arvioida kriittisesti ja puolueettomasti, ennen kuin lakia viedään eteenpäin.

Yle uutiset 21.12.2016

Asiantuntijat tylynä A-studiossa:
Valinnanvapaus ja paremmat palvelut
ovat syrjäseuduilla lähinnä teoriaa

SOTE-uudistus pähkinäkuoressa

- Nyt noin 170 kuntaa ja kuntayhtymää vastaavat sosiaali- ja terveystalveluiden järjestämisestä > järjestämisvastuu 18 maakunnalle 1.1.2020 = uusi itsehallintotaso.
- Maakuntia johtavat vaaleilla valitut **valtuustot**.
- Kuntien vastuu sosiaali- ja terveystalveluiden rahoituksesta päättyy 31.12.2019 > **valtion rahoitusvastuu**.
- Kansalaisille tulee laajempi valinnanvapaus.

Uuden soten kulmakivet

1. Vahva järjestäjä

- 18 maakuntaa

2. Palvelujen integraatio

- Palvelut sovitetaan asukkaiden tarpeen mukaisiksi kokonaisuuksiksi
- oikea hoito ja palvelu sekä sen edellyttämä osaaminen oikeaan aikaan
- sujuva hoito- ja palveluketju väestön ja asiakkaiden tarpeen mukaan

3. Valinnanvapaus

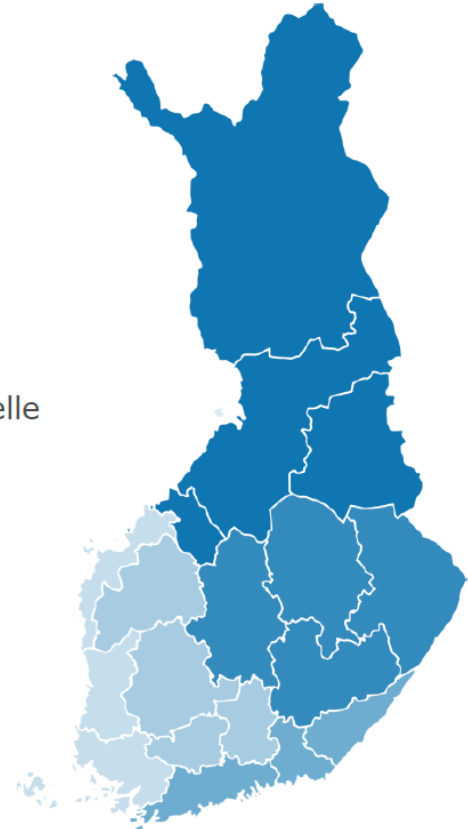
- tuki asiakaslähtöisyydelle, itsemääräämisoikeudelle ja kilpailun hyödyntämiselle

4. Kustannusten kasvun hillintä

- kasvun taittuminen 3 mrd eurolla vuoden 2029 loppuun mennessä
- oikea-aikainen palvelu
- parhaiden käytännöt ja vaikuttavimmat palvelu- ja hoitomuodot

5. Digitalisaatio

- Arki on digitalisoitu
- Tieto kulkee ja tietojärjestelmät ovat yhteentoimivia
- Tiedolla johdetaan

Hallituksen sote-esitys uuteen valmisteluun 29.6

Perustuslakivaliokunnan käsittelyssä esille mm. seuraavaa :

Maakunnan velvollisuus yhtiöittää palvelut (yhtiöittämisspakko) on perustuslain vastainen. Lisäksi...

- Maakunnan tulee myös itse voida tuottaa palveluita.
- Julkisella vallalla tulee olla tosiasialliset mahdollisuudet turvata riittävät palvelut tilanteessa, jossa palvelutuotantoa ei markkinaperusteisesti synny. Harvaan asutuilla seuduilla on pelätty käyvän niin.

Aikataulun epärealistisuus vaarantaa peruspalvelut

- Kireä aikataulu olisi voinut johtaa terveydenhuoltojärjestelmän kriisiin > Uudistus voimaan 1.1.2020

Alueellinen yhdenvertaisuus

SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUKSEN VALMISTELU JA TOTEUTUS

SUUNNITELTU AIKATAULU, VOIMAANTULO 1.1.2020

HALLITUKSEN ESITYS 15/2017 (MAAKUNTA- JA SOTE-ESITYS)
JA HALLITUKSEN ESITYKSEN 47/2017 KORVAAVA UUSI VALINNAVAPAUSLAKIESITYS
KÄSITELLÄÄN YHDESSÄ EDUSKUNNASSA:

Maakuntavaalit 10/2018 ja uudistusten voimaantulo 1.1.2020 lukien
Valmistelun ja prosessin alustava aikataulu voisi olla seuraava hyvän
lainvalmistelun periaatteet huomioiden

PERIAATTEET

- hyvän lainvalmistelun periaatteiden noudattaminen
- perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 26/2017 vp. esitettyjen huomautusten mukaisten muutosten huolellinen toteuttaminen
- realistinen toteuttamisaikataulu ja toteuttamistapa
- maakunta- ja sote-esitys sekä valinnanvapausesitys muodostavat kokonaisuuden

2017

2018

HEINÄKUU

ELOKUU

SYYSKUU

LOKAKUU

MARRASKUU

JOULUKUU

TAMMIKUU

HELMIKUU

Perustuslakivaliokunnan lausunnon edellyttämien korjauksien alustava listaus

Hallitus sopii jatkoprosessista

Hallituksen neuvottelu
5.7.2017

Valinnanvapaus-HE:n pykälien, yleisperustelujen ja yksityiskohtaisten perustelujen kirjoittamista
10.7.–20.9.2017

Vaikutusarvion täydennyksen valmistelu
10.7.–20.9.2017

Sisältää STM:n sote-asiantuntijaryhmän lausunnon pyytämisen

Esityksen kääntäminen ruotsiksi, esitysluonnoksen viimeistely sisällöllisesti lausuntokierrokselle, lausunto-pyyynnön ja -kierroksen valmistelu
20.9.–27.10.2017

Käännettävät tekstit julkaistaan

Valinnanvapauden tiedonhallintaa ja sote-tietointegraatiota koskevien ratkaisujen toteutuslinjaukset **10/2017** (VM, STM, Kela, THL)
10/2017 (integraatioalustan toteutus SoteDigi-kehitysyhtiö)

Valinnanvapausesitys 6 viikon lausuntokierrokselle
30.10.–15.12.2017

Valinnanvapausesityksen lausuntokierros päättyy
15.12.2017

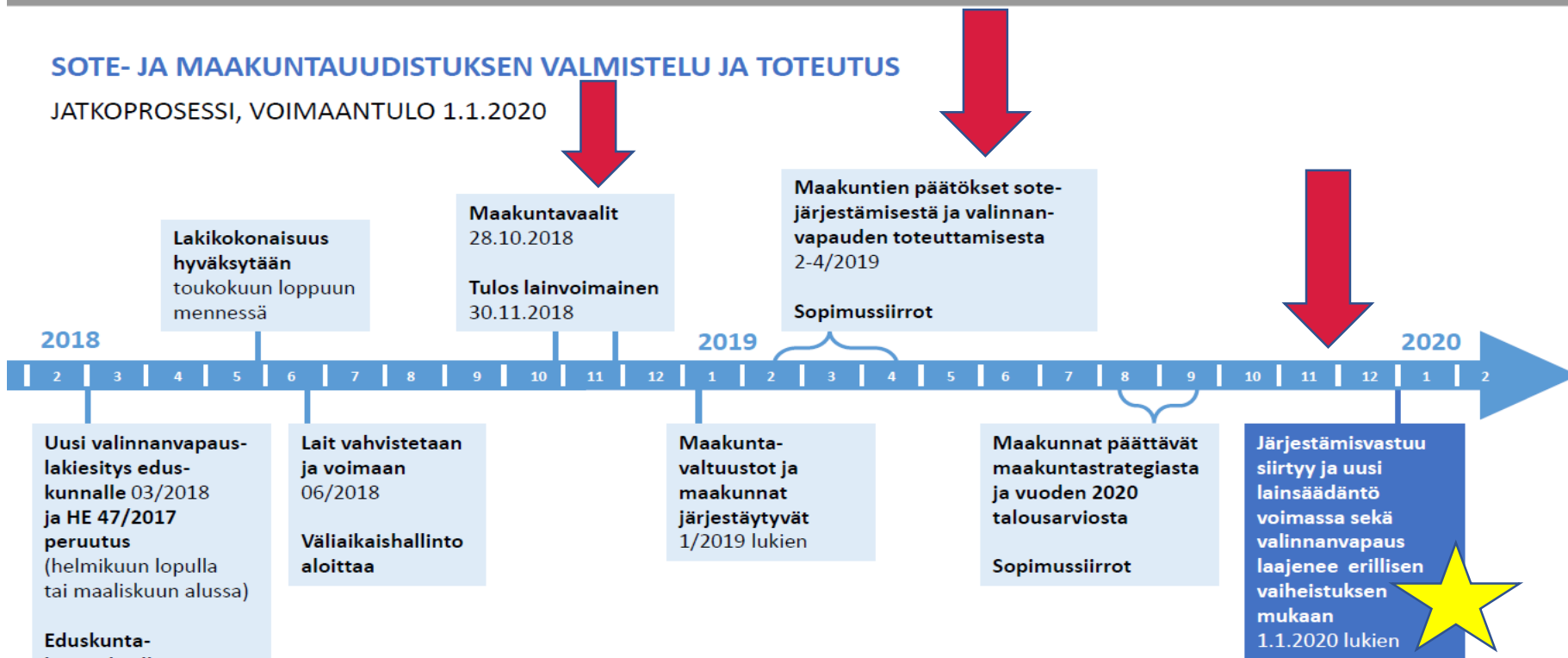
Valinnanvapausesityksen muutoksista sopiminen, esitys lain tarkastukseen

Lähtettäminen lainsäädännön arviointineuvoston käsittelyyn.
15.1.2018

Uusi valinnanvapausesitys viimeistelyyn
15.2.2018

SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUKSEN VALMISTELU JA TOTEUTUS

JATKOPROSESSI, VOIMAANTULO 1.1.2020

Lainsäädäntömuutoksista

- ✓ 36 uutta lakia säilyy entisellään voimaantulopäivää ja siitä johtuvia teknisiä muutoksia lukuun ottamatta, neljään lakiin korjauksia.
- ✓ **Laajempaan uuteen valmisteluun** valtioneuvostossa palautuu ainoastaan **valinnanvapauslaki**.
- ✓ Valinnanvapauslakiluonnos **6 vk:n lausuntokierrokselle** 30.10.2017
- ✓ Maakunta-, sote- ja valinnanvapauslait käsitellään **eduskunnassa yhtäaikaisesti maaliskuussa 2018**

Sote-palveluita koskeva lainsäädäntö

Sote –palveluista tarkoitus säätää päälaeissa, jotka koskisivat sekä julkisia että yksityisiä toimijoita; tavoitteena että valmiina kun sote käynnistyy:

- **Rakenteet:** laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä > **odottaa**
- **Tuottajat:** laki sote-palvelujen tuottajien toimintaedellytyksistä, rekisteröinnistä ja valvonnasta > **odottaa**
- **Palvelujen sisältö:** terveydenhuoltolaki, sosiaalihuoltolaki ja muu sote-lainsäädäntö > **keskittämiseen liittyvät voimassa; muut odottaa**
- **Asiakkaan valinnanvapaus:** laki asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa > **virkamiesvalmistelussa**
- **Asiakkaiden oikeudet ja velvollisuudet:** potilaslaki, sosiaalihuollon asiakaslaki, itsemääräämisoikeuslaki, asiakasmaksulaki > **valmistelussa**
- **Henkilöstö:** laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä ja laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä > **valmistelussa**

SOTE-kokeilut/kärkihankkeet

- Käynnissä olevia palvelusetelikokeiluja laajennetaan joulukuusta 2017 lähtien.
- Tällä hetkellä mukana Hämeenlinna, Jyväskylä, Tampere, Keski-Uusimaa ja Ylä-Savo.
- Laajennetut palvelusetelikokeilut toteutetaan 1.12.2017–31.12.2018. STM:n rahoitusta.
- Valinnanvapauspilotit toteutetaan laajamittaisesti uuden valinnanvapausmallin mukaan 1.7.2018–31.12.2019.
- Palveluja ja toimintatapoja uudistetaan kärkihankkeissa – erityisesti hyvinvoinnin ja terveyden kärkihankkeet.

Hallituksen kärkihanke: Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa (2016-2018)

- Palveluja uudistetaan kahdeksassa eri **kokeiluhankkeessa**, jotka ovat suuria maakunnallisia kokonaisuuksia.
- Maakuntaan muodostetaan kärkihankkeen aikana iäkkäiden yhteensovitettu alueellinen palvelukokonaisuus, jossa kotihoito on aina ensisijaista.
- Jokaiseen kokeiluhankkeeseen osallistuu useita eri toimijoita, muun muassa kuntia ja järjestöjä.
- Avainhenkilöitä kehittämistyössä ovat maakunnissa toimivat [muutosagentit](#).

PÄIVITETTY LAATUSUOSITUS 6/2017

- Uudistettu laatusuositus korvaa aiemman ikäihmisten palvelujen kehittämistä koskevan laatusuosituksen (vuodelta 2013).
- Tarkoituksena on tukea vanhuspalvelulain toimeenpanoa.
- Tavoitteena säästää ikäihmisten palveluista **33,5 miljoonaa euroa** vuoteen 2020 mennessä:
 - ✓ Henkilöstömitoitukseen mukaan esim. viriketoiminnan ohjaajat.
 - ✓ Koulutettua hoitohenkilöstöä korvataan hoiva-avustajilla.
 - ✓ Yksityisten tehostetun palveluasumisen yksiköiden henkilöstömitoitusta (0,64) lasketaan lähemmäksi julkisen puolen mitoitusta (0,61).

Kuntoutus sote-uudistuksessa – Tehyn näkökulmat

Monialainen kuntoutus toiminta- ja työkyvyn sekä osallisuuden lisäämiseksi. Toimintoina mm. fysioterapia, toimintaterapia, puheterapia, kuntoutuksen ohjaus, apuvälinepalvelut sekä sosiaalinen kuntoutus.

1. Maakunnan vastuulla olevia kuntoutuspalveluja mukaan lukien apuvälinepalvelut tulee hallita kokonaisuutena osana muita palveluprosesseja
2. Intergaatiotavoitteen tulee toteutua kuntoutuksessa
3. Suoran valinnan kuntoutuspalveluja tulee olla tarvetta vastaavasti
4. Kuntoutuspalveluja tulee tuottaa muutenkin kuin asiakaseteileillä

Kuntoutuksen uudistamiskomitea

- Hallitusohjelman kirjaus: kuntoutusjärjestelmän kokonaisuudistus
- Toimikausi 10/2016 – 10/2017
- Tehtävänä:
 - Arvioida kuntoutuksen lainsäädännön ja rahoituksen muutostarpeita
 - Tehdä ehdotus uudistetuksi kuntoutusjärjestelmäksi
- Tehy vaikuttamassa mukana
 - Kuulemistilaisuus 9.5.2017.
 - Palkansaajakeskusjärjestöjen tilaisuus 16.8.2017. Pyydetty kommenttipuheenvuoro
 - Raportti lausunnolle lokakuussa

Mitä Tehy tekee kuntoutusalalla?

Ammattialakohtaisesti, kehittämispilotti meneillään:

- Tehy on mukana kehittämässä sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä alan koulutusta. Yhteiskunnallista vaikuttamista. Viestintää.
 - Kuntoutus sote-uudistuksessa, fysioterapeuttien, suoravastaanottotoiminta, kuntoutusjärjestelmän kokonaisuudistus, kuntoutusalan koulutusuudistus, robotiikka...
- Tehyn kuntoutusalan verkosto kokoaa yhteen koulutetut kuntoutusalan ammattihenkilöt, myös opiskelijat
 - Uutiskirje
 - Facebook –ryhmä
 - Maksuttomia jäseniltoja ja opintopäiviä
 - Ei erillistä liittymismaksua

Varhaiskasvatus ja sote

Sivistys- ja sote-palvelut lapsi- ja perhelähtöisiksi

- Neljä selvityshenkilöä kartoittaa sivistys- ja sote-palveluiden yhdyspintoja sekä verkostojohtamisen malleja, joilla varmistetaan palvelujen toimivuus lasten ja perheiden kannalta parhaalla mahdollisella tavalla sote-palveluiden siirtyessä maakunnan vastuulle
- Yhdyspintoja ovat sellaiset toiminnat ja tehtäväkokonaisuudet, jotka kuuluvat kunnan tai maakunnan järjestämismvastuulle, mutta joiden asukas- ja asiakaslähtöinen toteuttaminen edellyttää yhteisiä tavoitteita ja yhteistyötä.
- Selvityshenkilöt tekevät ehdotuksia siitä, millaisella ohjauksella ja tuella lapsi-, nuori- ja perhelähtöisyys palveluissa varmistetaan.
- Tavoitteena on turvata oikea-aikainen ja tarpeenmukainen tuki lapsen, nuoren ja perheen erilaisiin tarpeisiin.
- Väliraportti 9/2017, lopullinen raportti 31.12.2017 mennessä.
- Selvitystyö on osa Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmaa (LAPE).

Väliaikaishallinto 1.6.2018

Vastaa maakunnan toiminnan ja hallinnon **käynnistämisen valmistelusta ja käyttää päätösvaltaa** kunnes maakuntavaltuusto aloittaa (1.1.2019)

Valmistelutoimielimen tehtävänä on mm:

- kartoittaa ja ehdotukset henkilöstön siirtosuunnitelmaksi ja -sopimuksiksi.
- osallistua maakunnille siirtyvän irtaimen ja kiinteän omaisuuden selvittämiseen.
- osallistua maakunnille siirtyvien sopimusten ja näitä koskevien oikeuksien ja velvollisuuksien selvittämiseen.
- osallistua tieto- ja viestintätekniisten järjestelmien ja ratkaisujen selvittämiseen.
- valmistella maakunnan toiminnan ja hallinnon järjestämistä.
- osallistua ensimmäisten maakuntavaalien järjestämiseen.
- valmistella muut maakuntien toiminnan ja hallinnon käynnistämiseen välittömästi liittyvät asiat.

Väliaikaishallinto 1.6.2018

Valmistelutoimielimen kokoonpanosta sopivat kunkin maakunnan alueen toimijat:

maakunnan liitto, kunnat, perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteistoiminta-alueet, sairaanhoitopiirit, erityishuoltopiirit, pelastuslaitokset, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja työ- ja elinkeinotoimistot.

- Valmistelutoimielimen jäsenet valitaan näiden organisaatioiden viranhaltijoista.
- Viranhaltijoilla on oltava tehtävään riittävä asiantuntemus ja on noudatettava tasa-arvolakia.
- Valtio on myöntänyt maakunnille valtionavustusta niiden toiminnan ja hallinnon käynnistämisen kustannuksiin vuosina 2018 ja 2019.

Sairaalaverkon uudistus

Erikoissairaanhoidon työnjaosta, päivystyksestä, ja ensihoidosta on annettu uudet asetukset (24.8.2017).

Uudistetaan päivystyksen ja erikoissairaanhoidon rakennetta ja toimintatapoja > **voimaan 1.1.2018.**

- Erikoisalakohtainen toimintojen keskittäminen
- Määrälliset kriteerit leikkaustoiminnalle
- Ympäri vuorokautinen päivystyshoito on järjestettävä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteispäivystyksinä.
- Kiireellistä hoitoa järjestetään edelleen päiväsaikaan terveyskeskuksissa.
- Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteispäivystys järjestetään joko laajan ympärivuorokautisen päivystyksen sairaaloissa tai muissa keskussairaaloissa.

Päivystysasetuksessa edellytetään:

Laajan päivystyksen sairaaloissa on päivystys mm.

akuuttilääketieteen, anestesiologian ja tehohoidon, gastroenterologisen kirurgian, kardiologian, lastentautien, naistentautien ja synnytysten, neurologian, ortopedian ja traumatologian, psykiatrian, radiologian, sisätautien ja yleislääketieteen erikoisaloilta.

- Kiireellisen hoidon antamista varten tarvitaan riittävästi osaavaa terveydenhuollon ammattihenkilöstöä sekä sopivat tilat, välineet ja laitteet potilaan taudinmääritykseen ja hoitoon.
- Muilla kuin laajan päivystyksen keskussairaaloilla on **aina oikeus sopia** erityisvastuualueiden yhteistyösopimuksissa siitä, kuinka laaja päivystys niissä järjestetään.

TEHYN NÄKEMYKSIÄ SOTE-UUDISTUKSESTA

Toteutuvatko sote:n alkuperäiset tavoitteet? Miten nyt tehtävät päätökset vaikuttavat henkilöstöön, hoitotyön johtamiseen ja asiakkaisiin? Kasvavatko kustannukset? Miltä näyttää järjestelmä vuonna 2030?

Tehyn viisi pointtia: näin sote-uudistus onnistuu!

1. Tavoitteet kirkkaina
2. Johtajuus ratkaisee
3. Rohkeammin digiaikaan
4. Hyvän hoidon ketju
5. Asiakkaat ja tekijät keskiöön

Tehy kannattaa uudistuksen alkuperäisiä tavoitteita

- Integraation ja vahvan järjestäjän tuomat hyödyt merkittäviä -> laatua, vaikuttavuutta, yhdenvertaisuutta
- Hallittu valinnanvapauden lisääminen kannatettavaa
- Lainsäädäntö ei yksin takaa uudistuksen toimivuutta ja hyötyjä käytännössä -> sen tekee **henkilöstö**

Millaisia mahdollisuuksia uudistus voisi tuoda?

- Tietojärjestelmien yhtenäistäminen → aikaa ja rahaa säästyy
 - Palveluverkostojen käytäntöjen yhtenäistäminen
 - Uudet tuotantotavat, palvelukonseptit ja organisaatioiden uudistaminen
 - Etä- ja digipalvelut yhteisillä alustoilla, ammattilaistuki asiakkaille
 - Moniammatillisuus voimavarana tiimityössä ja johtamisessa
 - Työnjaon kehittyminen – osaaminen näkyväksi
 - Terveysteknologiasta uusia palvelu- ja vientituotteita, helpottavat työtä
- Mutta mikään ei näistä toteudu, ellei henkilöstöllä ole mahdollisuutta osallistua, kouluttautua ja kehittyä työssään koko työuran ajan
- **Tarvitaan uudistuvaa johtamista, hoitotyön ja hoitotyön johtamisen merkityksen ymmärtämistä ja henkilöstön osallisuutta.**

Uhkat, jotka tulee torjua

- Määräaikaisten työsuhteiden määrän kasvu.
- Naisten työmarkkina-aseman heikkeneminen.
- Negatiivinen palkkausvaikutus – heikompi neuvotteluasema.
- Vaikeampaa päästä ammatilliseen täydennyskoulutukseen
 - > työmarkkina-asema ja työllistymismahdollisuudet
- Täydennyskoulutuksen puute > vaikutukset potilasturvallisuuteen ja hoidon laatuun.
- Osaamisen kehittämisen puute > työnhallinta vähenee > alan vetovoima heikkenee.

Tehyn ehdotuksia jatkotyöskenntelyyn

- ✓ Sote - uudistus tulee toteuttaa - alkuperäisten tavoitteiden mukaisesti.
- ✓ Paikallisia integroituja palvelukokonaisuuksia ja toimintamalleja ei tule pilkkoa.
- ✓ Valinnanvapauden hallittu laajentaminen, toimeenpanon vaiheistaminen ja pilotointi
- ✓ Hoitotyön ja hoitotyön johtajien merkitys ja asema esiin
- ✓ Henkilöstön edustajien aktiivinen osallistuminen valmisteluun maakunnissa.

Muutoksen onnistuminen edellyttää

- Hoitotyön johtajien aseman tunnustamista – hoitotyön johtajat* kaikille organisaatioitasoille !
- Hoitohenkilöstön työhyvinvoinnista, jatkuvasta ammatillisesta kehittämisestä ja osaamisesta huolehtiminen (ammattiuramallit, hoitajavastaanotot jne)
- Hoitotyön käytännön kehittämistä tietoon perustuen
- Hyvää johtamista – vetovoimaisten työpaikkojen rakentamista
 - Yhteisen vision ja suunnan luomista
 - Tavoitteiden asettamista ja toiminnan jatkuvaa arviointia (mittarit)
 - Tukea, kannustamista ja mahdollisuuksien luomista
 - Henkilöstön mukaan ottamista
- Eettisyyden johtamista

*Hoitotyön johtajia ovat mm. Hallintoylihoitaja, johtava ylihoitaja, ylihoitaja, osastonhoitaja, apulaisosastonhoitaja

Kiitos !

Lisätietoja :

kirsi.sillanpaa@tehy.fi

kirsi.markkanen@tehy.fi

Tilannekuva päivitetään kerran kuukaudessa

